

Правові питання збереження працівниками-мігрантами прав у галузі соціального забезпечення

Світлана Синчук, доктор юридичних наук,
професор кафедри соціального права
Львівського національного університету імені Івана Франка

Важливим правовим кроком у соціальній євроінтеграції України є ратифікація Україною Конвенції МОП № 157 “Про установаження міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення».

Мета Конвенції МОП № 157 – сприяти гнучкій і широкій координації систем соціального забезпечення.

В умовах, коли різні держави передбачають неоднакові підстави набуття права на один і той самий вид соціальної виплати, особливої гостроти набуває принцип збереження права особи на соціальне забезпечення за територіальною ознакою.

У національному законодавстві відсутній єдиний нормативно-правовий акт, в якому було б легітимізовано питання соціального забезпечення громадян України, які виїжджають на постійне місце проживання за межі нашої держави.

Зазначеною Конвенцією декларується принцип рівноправності у сфері соціального забезпечення (визначений Конвенцією МОП № 118 “Про рівноправність громадян держави та іноземців та осіб без громадянства у сфері соціального забезпечення”): рівність всіх щодо звернення за допомогою, а також збереження набутих прав та прав, що особою набуваються.

Конвенція МОП № 157 регламентує порядок взаємодії держав-учасниць з питань збереження та набуття прав громадянами у сфері соціального (пенсійного) забезпечення: встановлює правила визначення законодавства, що застосовується стосовно конкретної особи, окреслює правила сумування

періодів страхового чи трудового стажу, професійної незалежної діяльності чи проживання.

Реалізація положень Конвенції в конкретній державі можлива лише за умови укладення дво- чи багатосторонніх договорів між державами. На сьогодні Україна уклала договори з Болгарією, Республікою Білорусь, Республікою Казахстан, Киргизькою Республікою, Республікою Вірменією, Російською Федерацією, Таджикистаном, Туркменістаном, Узбекистаном, Угорщиною, Республікою Молдова, Грузією, Азербайджаном, Республікою Польща, Монополією, Румунією, Іспанією, Латвією, Литвою, Естонією, Чехією, Португалією, Державою Ізраїль, Словацькою Республікою, В'єтнамом, Швейцарською Конфедерацією, Канадою.

В контексті збереження прав особи варто розмежовувати набуті права та права, що особою набуваються.

Названі Конвенції встановлюють п'ять засадничих принципів для всіх двосторонніх і багатосторонніх угод про соціальне забезпечення:

- 1) рівноправність працівників-мігрантів і громадян, що постійно проживають у державі;
- 2) визначення застосовного законодавства з метою використання правил лише однієї національної системи з тим, щоб соціальне забезпечення працівників-мігрантів регулювалося законодавством однієї держави;
- 3) збереження набутих прав і забезпечення допомог під час перебування за кордоном;
- 4) збереження прав, які перебувають у процесі набуття;
- 5) взаємність.